

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Zitting 1959

Nr. 2

(Het voorlopig verslag is gedrukt onder nr. 110
der zitting 1958—1959)EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet:

1°. betreffende:

- a. een algemene weduwen- en wezenverzekering;
  - b. een interim-regeling inzake beperking van samenloop van pensioenen en uitkeringen ingevolge de Algemene Weduwen- en Wezenwet met renten en uitkeringen ingevolge de Ongevallenwetten, bijlagen op die renten en uitkeringen en toeslagen op renten krachtens de Invaliditeitswet (5390);
- 2°. tot wijziging van de inkomstenbelasting en van de loonbelasting (5391).

Nadat het voorlopig verslag der commissie aan de Regering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD

Inleiding

Met voldoening hebben de ondergetekenden ervan kennis genomen, dat de onderhavige wetsontwerpen vrij algemeen met instemming werden begroet. Het verheugt hen, dat de bereidheid, welke in de Tweede Kamer tot uiting was gekomen, om een snelle afdoening van deze ontwerpen te bevorderen, vrijwel zonder uitzondering sterke weerklank vond.

De ondergetekenden hebben ook met belangstelling gelezen, dat vele leden en een groot aantal leden, dat zich bij hen aansloot, het, ter wille van een spoedige invoering van de voorgestelde voorziening, verantwoord achtten, dat van de gebruikelijke wijze van behandeling van zeer belangrijke wetsontwerpen wordt afgezien. Zij vertrouwen ten volle, dat de nieuwe Regering bereid zal zijn over de onderhavige materie, nadat hiermede in de praktijk enige ervaring zal zijn opgedaan, opnieuw met de Staten-Generaal contact op te nemen.

Van het grote aantal leden, dat zich bij de eerderbedoelde vele leden aansloot en bereid was zich in hun beschouwingen over de onderwerpelijke materie te beperken, gaven verscheidene leden reeds thans uiting aan de verlangens, welke met betrekking tot verschillende onderdelen van deze wetsontwerpen bij hen leven. In § 4 van deze memorie wordt op de verschillende ter sprake gebrachte punten nog nader ingegaan.

De ondergetekenden stellen het op prijs, dat sommige leden, die een aantal punten in de voorgestelde regeling onbevredigend en zelfs onrechtvaardig achtten, thans toch willen medewerken aan de spoedige totstandkoming van een algemene weduwen- en wezenverzekering. Bij het hiervoren bedoeld nader contact kunnen ook de door deze leden gevoelde onvolkomenheden in de beschouwingen worden betrokken.

Met vele andere leden zijn de ondergetekenden het eens, dat de ambtsvoorganger van de eerste ondergetekende terecht de indiening van een wetsontwerp inzake een algemene weduwen-

en wezenverzekering mede heeft bevorderd, alhoewel er ten tijde van de indiening grote politieke spanningen heersten. Zij kunnen zich ook zeer wel indenken, dat de wijze, waarop de onderhavige ontwerpen in de Tweede Kamer zijn behandeld, deze leden niet geheel heeft kunnen bevredigen. Toch hebben zij, gezien de omstandigheden, het zeer gewaardeerd, dat de Tweede Kamer, door in dit stadium af te zien van een uitgebreide behandeling van de ontwerpen, het mogelijk heeft willen maken om tot een spoedige invoering van de algemene weduwen- en wezenverzekering te komen. Zij waarden het dan ook, dat deze leden bij de behandeling van de voorliggende wetsontwerpen zich op dit ogenblik eveneens willen beperken.

§ 2. Het karakter der voorgestelde regeling

Verscheidene leden achtten het juist, dat de algemene weduwen- en wezenverzekering slechts een z.g. bodempensioen zal garanderen. De ondergetekenden delen de daaraan toegevoegde zienswijze, dat in het bijzonder het georganiseerde bedrijfsleven een belangrijke taak heeft te vervullen bij de noodzakelijke totstandkoming, e.q. verbetering van de bodemvoorziening aanvullende bijzondere voorzieningen.

Sommige leden sloten zich bij de vóór hen aan het woord zijnde leden in zoverre aan, dat ook zij de opzet van de regeling om iedere weduwe en wees een minimuminkomen te garanderen juist achtten. De ondergetekenden menen, dat aan het daarbij door deze leden met nadruk gestelde vereiste, dat een dergelijke regeling ruimte moet laten voor het treffen van voorzieningen uit eigen verantwoordelijkheidsbesef, bij de voorgestelde voorziening zeker wordt voldaan.

Dat deze leden er begrip voor hadden, dat de uitkeringen krachtens de algemene weduwen- en wezenverzekering zullen worden gekoppeld aan de algemene loonindex, stellen de ondergetekenden op prijs. Nu deze leden op dit punt geen bezwaar maken tegen de in de algemene weduwen- en wezenverzekering voorgestelde regeling, menen zij de vraag, in hoeverre het gewenst en mogelijk is ook andere uitkeringen ingevolge bestaande of nieuwe sociale verzekeringswetten z.g. „waardevast” te maken, op dit ogenblik buiten beschouwing te mogen laten.

Van de instemming van verscheidene leden met het betrekken van de ongehuwde mannen en vrouwen bij de voorgestelde verzekering, alsmede van de daarvoor door hen gegeven motivering hebben de ondergetekenden met belangstelling kennis genomen.

Eveneens hebben zij met belangstelling ervan kennis genomen, dat enige leden zich in belangrijke mate aansloten bij hetgeen de verscheidene leden vóór hen aan het woord hadden betoogd en dat deze leden er oog voor hadden, dat een technische regeling, welke z.g. waardevastheid van de uitkeringen moet waarborgen, slechts mogelijk is in de vorm van een omslagstelsel, waaraan de gehele bevolking deelneemt, onafhankelijk van leeftijd of burgerlijke staat. De ondergetekenden hebben voorts ook nota genomen van de waarschuwing, welke deze leden hierbij lieten horen om het solidariteitsbeginsel in het vervolg niet steeds te zeer op de voorgrond te stellen, zodra het erom gaat maatregelen te rechtvaardigen, welke ten doel hebben door middel van verzekeringen in sociale behoeften te voorzien.

Met betrekking tot het betalen van premie door ongehuwden zijn de ondergetekenden het geheel met vele andere leden eens, dat het moeilijk zou zijn te dezen te differentiëren. De door deze leden gegeven nadere motivering hiervan kunnen de ondergetekenden onderschrijven. Deze leden waren van mening, dat een oplossing van de optredende moeilijkheden veel- eer zal moeten worden gezocht in een wijziging van het ongehuwdentarif van de inkomsten- en de loonbelasting dan in een differentiatie in de premie, te voldoen door gehuwden en ongehuwden. Zoals de verscheidene leden en enige leden eerder aan het woord reeds met instemming memoreerden, erkent ook de Regering, dat het tarief voor de loonbelasting en de inkomstenbelasting voor ongehuwden moet worden herzien.

Sommige leden, zij, die te kennen gaven, dat het streven,

de algemene weduwen- en wezenverzekering zoveel mogelijk te doen aansluiten bij de Algemene Ouderdomswet, onbillijkheden zal veroorzaken, hadden weinig waardering voor een regeling, krachtens welke de ongehuwde vrouw verplicht wordt gedurende haar gehele leven premie te betalen voor een verzekering, waarvan zij nimmer zal kunnen profiteren. Een analoge, hoewel minder schrijnende onbillijkheid zagen deze leden in de omstandigheid, dat een gehuwde werkende vrouw over haar eigen inkomen evenzeer premieplichtig zal zijn als haar echtgenoot over het zijne. De leden, hier aan het woord, vroegen zich af of uit de door hen gememoreerde bezwaren niet moet worden geconcludeerd, dat het juist zou zijn alleen de mannen premieplichtig te doen zijn. Zij wezen er daarbij dan nog op, dat naar algemeen gevoelen de verzorging van weduwen en wezen een plicht is, welke op de man rust, en waren voorts van mening, dat beperking van de premieplicht tot mannen geen administratieve moeilijkheden van ernstige aard zou behoeven te veroorzaken.

De ondergetekenden willen speciaal naar aanleiding van het door deze leden met betrekking tot de premieplicht van ongehuwde vrouwen betoogde er allereerst nog eens op wijzen, dat de voorgestelde regeling in overeenstemming is met de moderne opvatting van het begrip sociale verzekering, volgens welke van een sociale verzekering sprake is, wanneer een groep van personen, die door een zelfde calamiteit wordt bedreigd, premie betaalt voor een fonds, waaruit uitkeringen worden verstrekt aan tot die groep behorende personen, die door bedoelde calamiteit worden getroffen. Nu is de calamiteit in casu niet alleen, dat een vrouw weduwe wordt, maar ook — en dit mag niet uit het oog worden verloren —, dat een kind wees wordt. Deze laatste calamiteit kan ook het kind van een ongehuwde vrouw (weduwe, van echt gescheiden vrouw, ongehuwde moeder) overkomen. Naast het, door deze leden overigens niet aanvaarde, argument, dat de ongehuwd blijvende vrouwen zelf als kind wees hadden kunnen worden, rechtvaardigt toch deze omstandigheid het betrekken van de ongehuwde vrouwen bij de premieplicht voor de onderhavige verzekering.

Naar aanleiding van hetgeen deze leden stelden met betrekking tot de premieplicht van de gehuwde vrouw zij opgemerkt, dat de gehuwde vrouw niet zelf premieplichtig is voor haar eigen inkomen, maar dat haar inkomen voor de premieheffing bij dat van haar man wordt gevoegd. De ondergetekenden kunnen niet inzien, dat het onbillijk is, dat het inkomen van de vrouw bij de premieheffing wordt betrokken. Zou dit niet het geval zijn, dan zou van twee gezinnen met hetzelfde inkomen, in het geval, waarin de man alleen inkomen heeft, meer aan premie moeten worden geheven dan in het geval, waarin man en vrouw samen het gezinsinkomen ontvangen. Beide gezinnen lopen echter hetzelfde risico, waaronder ook dat de vrouw, nadat eerst haar echtgenoot is overleden, een volle wees achterlaat.

De ondergetekenden hebben intussen er zich wel enigszins over verbaasd, dat deze leden van oordeel waren, dat beperking van de premieplicht tot mannen, zoals zij suggereren, geen administratieve moeilijkheden van ernstige aard zou behoeven te veroorzaken. Het moet toch zonder meer duidelijk zijn, dat zowel de werkzaamheden van de belastingdienst als die van de werkgevers worden verzwaaard. Beperking van de premieplicht bij de algemene weduwen- en wezenverzekering tot mannen zou meebrengen, dat het niet mogelijk zou zijn de premie ingevolge de Algemene Ouderdomswet en die ingevolge de Algemene Weduwen- en Wezenwet gecombineerd te heffen. Zowel de werkgevers als de belastingdienst zouden dan de beide soorten premies afzonderlijk moeten administreren. Er zou dan voorts een splitsing moeten worden gemaakt tussen mannen en vrouwen. Dit zou dus eveneens extrawerk betekenen voor de belastingdienst bij de premieheffing bij wege van aanslag. Heel duidelijk is ook de verdere verzwaaring van administratie, die de werkgevers van een splitsing in de kring der premieplichtigen zouden ondervinden. De werkgevers zouden voortaan niet meer met toepassing van één belastingtabel kunnen volstaan, maar zouden voor hun mannelijke werknemers een andere tabel moeten hanteren dan voor hun vrouwelijke.

Overigens moge er nog op worden gewezen, dat, indien alleen

de mannen voor de algemene weduwen- en wezenverzekering premieplichtig zouden zijn, daardoor zonder meer nog niet verholpen zou zijn het bezwaar, dat het inkomen van een gehuwde vrouw bij de premieheffing zou worden betrokken. Het door deze leden beoogde resultaat zou slechts worden bereikt, indien — in afwijking van hetgeen voor de inkomstenbelasting en voor de algemene ouderdomsverzekering geldt — zou worden bepaald, dat het inkomen van de gehuwde vrouw voor de premieheffing van de algemene weduwen- en wezenverzekering niet bij dat van haar man wordt gevoegd. Elke afwijking in de regeling van premieheffing van die ingevolge de Algemene Ouderdomswet zou op zich zelf de belastingdienst reeds voor veel extrawerk plaatsen. Maar bovendien zou in vele gevallen slechts met veel moeite kunnen worden vastgesteld welk deel van het gezinsinkomen nu precies aan de man en welk deel aan de vrouw moet worden toegeschreven.

Wanneer men voor de algemene weduwen- en wezenverzekering de vrouwen niet premieplichtig zou doen zijn en het inkomen van de gehuwde vrouw buiten de premieheffing zou laten, zouden er ook loonpolitieke moeilijkheden rijzen. Hierdoor zouden nl. verschillen in arbeidskosten — of althans verschillen in vrij besteedbaar inkomen — kunnen ontstaan bij mannelijke werknemers enerzijds en vrouwelijke anderzijds.

Gezien de aangevoerde bezwaren, wil het de ondergetekenden voorkomen, dat aan het door deze leden geopperde denkbeeld om alleen de mannen premieplichtig te doen zijn en het eigen inkomen van de gehuwde vrouw buiten de premieheffing te laten geen gevolg kan worden gegeven.

§ 3. Van het recht op uitkering

Het verheugt de ondergetekenden, dat vele andere leden er gaarne mee akkoord gingen, dat ingevolge artikel 8, eerste lid, onder *a*, van de voorgestelde Algemene Weduwen- en Wezenwet slechts dan in verband met de aanwezigheid van kinderen aan weduwen pensioen zal worden verleend, indien een tot hun huishouden behorend kind jonger is dan 18 jaar. Zij zijn het met hun ambtsvoorgangers en met deze leden eens, dat het recht op weduwenpensioen niet, zoals de Sociaal-Economische Raad voorstelde, afhankelijk moet worden gesteld van het bestaan van een recht op kinderbijslag ingevolge de kinderbijslagwetgeving. Deze leden vestigden er de aandacht op, dat weduwen, wanneer het recht op pensioen afhankelijk wordt gesteld van het bestaan van een recht op kinderbijslag, door hun kind(eren) te laten studeren de duur van hun pensioen zouden kunnen verlengen tot het tijdstip, waarop het jongste kind de 27-jarige leeftijd bereikt. De ondergetekenden willen er nog op wijzen, dat bij het stelsel van de Sociaal-Economische Raad een weduwe de duur van haar pensioen niet slechts kan *verlengen* tot genoemd tijdstip, doch dat het daarbij ook mogelijk is, dat een weduwe, door haar kind(eren) één of meer jaren te laten studeren, *blijvend* recht verkrijgt op pensioen, nl. indien de weduwe op genoemd tijdstip of reeds eerder de leeftijd van 50 c.q. 45 jaar heeft bereikt.

De ondergetekenden namen er met voldoening kennis van, dat verscheidene leden het stellen van een leeftijdsgrens voor het ingaan van het recht op pensioen in beginsel wel juist achtten. Voor hun opmerkingen inzake de mogelijkheden voor vrouwen om op passende wijze in het arbeidsproces te worden opgenomen, kunnen zij begrip opbrengen. De mogelijkheid van wederinschakeling van weduwen, wier uitkering ingevolge de voorgestelde voorziening is beëindigd, verdient in de voor ons liggende periode ongetwijfeld de volle aandacht van de Regering.

De ondergetekenden lazen met belangstelling, dat ook vele andere leden van oordeel waren, dat voor vrouwen, die op oudere leeftijd weduwe worden, een voortdurende uitkering nodig is en voorts dat voor vrouwen, die op jongere leeftijd weduwe worden en die geen kinderen te verzorgen hebben, zowel op psychologische en sociale als op financiële gronden slechts een tijdelijke uitkering juist kan worden geacht.

Dat zovele leden moeite hebben met de bepaling van ar-

tikel 8, eerste lid, onder *c*, van het eerste der thans in bespreking zijnde wetsontwerpen, verwondert de ondergetekenden eigenlijk niet. Op elk terrein, waar grenzen moeten worden getrokken, doet zich het verschijnsel van harde grensgevallen voor. Bij het opstellen van het wetsontwerp zijn de moeilijkheden van de thans voorgestelde regeling uiteraard wel degelijk onderkend. Maar een meer bevredigende regeling werd niet gevonden.

Sommige leden geven nu in overweging het weduwenpensioen geleidelijk te doen opklimmen voor de periode tussen 40 en 50 jaar, in die zin, dat b.v. een vrouw, die op 42-jarige leeftijd haar echtgenoot verliest, recht verkrijgt op 20 pct. van de totale uitkering, en zo op dezelfde basis verder.

Het wil de ondergetekenden aanvankelijk voorkomen, dat dit systeem minder goed in de opzet van de voorgestelde verzekering past. De grond voor het toekennen van een pensioen aan vrouwen, die op oudere leeftijd weduwe worden, is immers gelegen in de omstandigheid, dat deze weduwen geacht moeten worden niet in staat te zijn in hun onderhoud te voorzien. Bij aanvaarding van het stelsel van sommige leden zou men ervan uitgaan, dat een vrouw, die weduwe wordt tussen de 40 en 50 jaar, slechts gedeeltelijk in haar onderhoud zou kunnen voorzien en steeds in mindere mate, naar gelang de leeftijd, waarop de vrouw weduwe wordt, hoger is. Een vrouw, die op 49-jarige leeftijd weduwe wordt, wordt dan geacht, zulks in tegenstelling tot de vrouw, die op 50-jarige leeftijd weduwe wordt, nog voor een klein deel in haar eigen onderhoud te kunnen voorzien. Een vrouw, die op 41- of 42-jarige leeftijd weduwe wordt, wordt geacht net niet meer geheel in haar levensonderhoud te kunnen voorzien. De vraag rijst toch wel of dit alles wel met de werkelijkheid overeenstemt en of in het algemeen genomen het niet veel meer zo is, dat een weduwe óf in het geheel niet of, zij het wellicht zeer bescheiden, wél in haar levensonderhoud kan voorzien.

Overigens is de kwestie van de „grenzen” en hetgeen daarmee samenhangt uitermate geschikt voor nadere bestudering, wanneer met de voorgestelde voorziening enige ervaring is opgedaan. Zoals de ondergetekenden reeds opmerkten, zijn zij van oordeel, dat de onderhavige materie te zijner tijd nader in studie zal kunnen worden genomen.

Enige leden zouden er, evenals verscheidene leden, na hen aan het woord, de voorkeur aan hebben gegeven, indien zou zijn voorgesteld aan vrouwen blijvend weduwenpensioen toe te kennen, indien zij op het tijdstip, waarop zij weduwe worden, de 45-jarige leeftijd hebben bereikt. De eerste ondergetekende heeft bij de mondelinge behandeling van de voorgestelde algemene weduwen- en wezenverzekering in de Tweede Kamer (*Handelingen*, blz. 3625/26) uitvoerig uiteengezet, waarom het verantwoord leek om in aansluiting aan het desbetreffende advies van de Sociaal-Economische Raad de leeftijdsgrens op 50 jaar te stellen. Hij moge te dezer plaatse nogmaals herhalen, dat getracht zal worden na invoering van de weduwen- en wezenverzekering zoveel mogelijk gegevens te verkrijgen omtrent de voor de weduwen, wier uitkering ingevolge de verzekering werd beëindigd, aanwezig gebleken mogelijkheid tot wederinschakeling in het arbeidsproces. Mochten de verzamelde gegevens tenderen in de richting van wenselijkheid van verlaging van de leeftijdsgrens, dan zal daarover nader beraad mogelijk zijn.

Sommige leden zouden van echt gescheiden vrouwen, die gedurende een zeker aantal jaren gehuwd zijn geweest en wier echtscheiding zowel als het overlijden van de gewezen echtgenoot vallen op een ogenblik, waarop zij, zo zij niet waren gescheiden, als weduwe voor een weduwenpensioen of -uitkering in aanmerking zouden zijn gekomen, een recht op uitkering of pensioen willen geven op dezelfde wijze als de „echte” weduwen.

Zoals de ondergetekenden reeds in de nota naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer hebben opgemerkt (blz. 2, rechterkolom, onderdaan, en blz. 3, linkerkolom, bovenaan), maakt het naar hun mening verschil uit of na het overlijden van een verzekerde man een vrouw overblijft, die door het overlijden weduwe is geworden, dan wel een vrouw,

die van de man van echt gescheiden was. Ook de hier aan het woord zijnde leden voelden kennelijk wel verschil, gezien de omstandigheid, dat zij voor een uitkering ingevolge de voorgestelde voorziening o.m. als eis stelden, dat het door echtscheiding onthouden huwelijk gedurende een zeker aantal jaren heeft geduurd. Deze eis wordt in het wetsontwerp voor weduwen niet gesteld.

Voorts zou een voorziening, als door deze leden bepleit, ertoe leiden, dat na het overlijden van een man, die zowel een weduwe als een vrouw, van wie hij van echt is gescheiden, of meerdere vrouwen, van wie hij van echt is gescheiden, achterlaat, ook meerdere vrouwen tegelijkertijd recht op pensioen zouden kunnen verkrijgen.

Uit het vorenstaande moge zijn gebleken, dat de ondergetekenden het door deze leden gedane voorstel om aan van echt gescheiden vrouwen na het overlijden van haar gewezen man uitkering ingevolge de algemene weduwen- en wezenverzekering toe te kennen, niet aanvaardbaar achten.

Enige leden vonden eveneens de situatie, waarin krachtens de onderhavige regeling de oudere van echt gescheiden vrouw zal komen te verkeren, niet bevredigend. Indien immers — zo deze leden — als gevolg van het overlijden van haar gewezen echtgenoot haar alimentatie-uitkering komt te vervallen, zal zij, hoewel zij sociaal gezien in dezelfde toestand verkeert als een weduwe, in tegenstelling tot deze laatste niet in aanmerking komen voor de uitkering krachtens de weduwenverzekering.

Uit het vorenstaande zal deze leden reeds duidelijk zijn gebleken, dat de ondergetekenden de situatie, waarin een weduwe verkeert, niet gelijk achten aan die van de van echt gescheiden vrouw, wier man is overleden. In de nota naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer inzake de voorgestelde algemene weduwen- en wezenverzekering hebben zij reeds als hun mening te kennen gegeven, dat het verschil in situatie er is, ongeacht of de overledene bij rechterlijk vonnis was veroordeeld zijn gewezen vrouw te onderhouden of niet. Bovendien hebben zij in genoemde nota nog op allerlei bijzondere bezwaren gewezen tegen een regeling, waarbij alleen de van echt gescheiden vrouw, wier man is overleden, in aanmerking zou komen. De ondergetekenden menen thans te mogen volstaan met een verwijzing naar de bedoelde passage op blz. 3. linkerkolom, van bedoelde nota.

Sommige leden merkten nog op, dat bij hen wel enige vragen waren gerezen met betrekking tot de wijze, waarop het recht op uitkering krachtens de voorgestelde regeling zal zijn gebonden aan het deel uitmaken van de Nederlandse gemeenschap. Met name vroegen zij zich af, of het niet al te vrijgevig is om — zoals dit in de onderhavige regeling het geval is — geen andere eis te stellen dan dat de overleden echtgenoot ingezetene van Nederland was. Zij zouden het op prijs stellen hieromtrent een nadere uiteenzetting van de Regering te ontvangen.

De ondergetekenden willen erop wijzen, dat, zoals reeds in hoofdstuk IV, § 1, onder a, van de memorie van toelichting is uiteengezet, de voorgestelde verzekering, evenals zulks het geval is bij de ongevallenwetten en bij de door de Sociaal-Economische Raad voorgestelde nieuwe invaliditeitsverzekering, een risicoverzekering is. Het in het wetsontwerp gekozen systeem van een risicoverzekering is, zoals ter aangehaalde plaatse blijkt, bewust gekozen om te bereiken, dat ook de nabestaanden van de verzekerde, die op jonge leeftijd overlijdt en wiens verzekering ten tijde van zijn overlijden dus nog slechts kort heeft geduurd, de volle uitkeringsbedragen ontvangen. In dit licht bezien, is het voor de hand liggend, dat in het algemeen voor het recht op uitkering ingevolge de voorgestelde verzekering het verzekerd zijn — d.i. in het algemeen het ingezetene zijn — en dus het premieplichtig zijn van degene, aan wiens overlijden recht op uitkering wordt ontleend, op de dag van zijn overlijden, voldoende wordt geacht om het recht op uitkering te schragen.

De artikelen 14 en 18 van de voorgestelde weduwen- en wezenvoorziening bevatten echter voorzieningen om ongewenste gevolgen van het gekozen uitgangspunt en eventuele misbruiken te voorkomen.

§ 4. Artikelen

Met belangstelling hebben de ondergetekenden kennis genomen van de opmerkingen van verscheidene leden in § 4 van het voorlopig verslag. Alhoewel deze leden ermee akkoord gingen, dat de Regering daarop thans niet ingaat, stellen de ondergetekenden het toch op prijs hun voorlopige zienswijze ten aanzien van de naar voren gebrachte punten kenbaar te maken.

Het ontwerp van wet betreffende een algemene weduwen- en wezenverzekering

Artikel 8, lid 1, sub b. Het verheugt de ondergetekenden, dat deze leden het gewenst achtten ook aan de weduwe, die invalide is, een recht op pensioen te verlenen. Huns inziens zou echter ook een weduwenpensioen moeten worden toegekend, indien de weduwe invalide wordt tijdens de duur van de tijdelijke weduwenuitkering. Naar de mening van de ondergetekenden zou dit een van de punten kunnen zijn, waaraan tijdens de „observatieperiode” aandacht wordt geschonken.

Artikel 8, lid 4. De Regering is niet van oordeel, dat het uit een oogpunt van wetssystematiek aanbeveling zou verdienen het in dit lid bepaalde op te nemen in artikel 14. In artikel 8 is aangegeven wanneer een weduwe in het algemeen recht heeft op weduwenpensioen. In dit artikel is derhalve de algemene bepaling, dat geen recht op weduwenpensioen bestaat na het bereiken van de 65-jarige leeftijd, op haar plaats. Artikel 14 heeft slechts betrekking op meer bijzondere, op zich zelf staande gevallen.

Artikel 14, lid 1, sub a. De ondergetekenden hebben er met voldoening kennis van genomen, dat het in artikel 14, eerste lid, sub a, gestelde de volledige instemming van deze leden heeft.

Artikel 15, lid 1. De leden, hier aan het woord, spraken hun voorkeur uit voor een verdubbeling van het bedrag, dat ingevolge het wetsontwerp aan de weduwe bij hertrouwen zal worden verleend, omdat de voorgestelde voorziening naar hun mening onvoldoende is om het gevaar, dat aan een concubinaat de voorkeur zal worden gegeven boven een huwelijk, tegen te gaan.

Hoewel de ondergetekenden begrip hebben voor de door de aan het woord zijnde leden uitgesproken voorkeur, heeft hun betoog hen toch overtuigd, dat de voorziening, welke in het wetsontwerp is opgenomen en welke overeenstemt met het advies van de S.E.R., minder aanbeveling zou verdienen.

Naar aanleiding van de voorts door deze leden geuite wens om ter bevordering van de uniformiteit ook in de Algemene Ouderdomswet een soortgelijke regeling op te nemen, mogen de ondergetekenden het volgende opmerken.

Indien een vrouw, die aanspraak heeft op een ouderdomspensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet, d.w.z. een 65-jarige of oudere vrouw, (her)trouwt met een man, die ten tijde van de huwelijksluiting reeds 65 jaar of ouder was, zal de vrouw ook na haar huwelijk, onafhankelijk van de pensioenrechten van haar echtgenoot, ingevolge artikel 7, eerste en tweede lid, der Algemene Ouderdomswet haar ouderdomspensioen behouden. Voor deze groep zal de Algemene Ouderdomswet in ieder geval geen beletsel vormen om een huwelijk aan te gaan. Alleen in de gevallen, waarin een 65-jarige of oudere ouderdomspensioen genietende vrouw in het huwelijk treedt met een man, die de 65-jarige leeftijd nog niet heeft bereikt, verliest zij haar ouderdomspensioen, tenzij zij als kostwinster in de zin van artikel 7, derde lid, dier wet kan worden aangemerkt. In dat geval zal zij zelfs voor het gehuwdenpensioen in aanmerking komen. Het door deze leden gevreesde gevaar, van concubinaat zal zich als gevolg van de toepassing van de bepalingen van de Algemene Ouderdomswet derhalve slechts in een gering aantal gevallen kunnen voordoen.

Afgezien hiervan ligt de situatie bij de algemene ouderdomsverzekering toch wel geheel anders dan bij de algemene weduwen- en wezenverzekering. Wanneer een weduwe, die

krachtens de laatstgenoemde regeling een uitkering geniet, hertrouwt, heeft dat tot gevolg, dat zij aan de verzekering van haar eerste echtgenoot nimmer meer recht op weduwenpensioen kan ontlenen. De vrouw, die door haar huwelijk met een beneden 65-jarige man haar ouderdompensioen verliest, zal echter in het algemeen nog wel profijt hebben van haar verzekering krachtens de Algemene Ouderdomswet. Ingeval haar man 65 jaar wordt, levert zij immers haar aandeel aan het hem alsdan toe te kennen gehuwdenpensioen, terwijl zij, wanneer haar echtgenoot overlijdt, weer voor het ongehuwdenpensioen op grond van haar eigen verzekering in aanmerking kan komen.

Gezien het vorenstaande, zien de ondergetekenden geen voldoende reden om een regeling, als door deze leden bepleit, in de Algemene Ouderdomswet op te nemen.

Artikel 16, lid 1, sub b. Dezelfde leden merkten met betrekking tot het toekennen van een weduwenpensioen na het overlijden van de vader, wiens huwelijk was ontbonden of nietig verklaard, tot op het tijdstip van hertrouwen van de moeder op, dat zich de situatie kan voordoen, dat de moeder hertrouwt en de kinderen niet met haar en haar echtgenoot samenwonen. Het kwam deze leden gewenst voor ook in dergelijke situaties een wezenpensioen te verlenen overeenkomstig de ter zake door de Sociale Verzekeringsraad gedane suggesties.

Zoals ook reeds uit de nota naar aanleiding van het verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal blijkt (blz. 4) zijn de ondergetekenden van mening, dat de bijzondere voorziening voor halfwezen, neergelegd in artikel 16, eerste lid, onder *b*, er niet toe mag leiden, dat deze halfwezen in een, vergeleken met de overige halfwezen, bevoorrechte positie zouden komen te verkeren. In de onderhavige bepaling is derhalve als voorwaarde voor het recht op wezenpensioen gesteld, dat de moeder van de halfwezen niet is hertrouwd. Ook een weduwe verliest immers haar recht op weduwenpensioen en op kinderbijslag, wanneer zij hertrouwt.

Artikel 17, lid 2, 2°. Het was deze leden niet geheel duidelijk, waarom met betrekking tot zieke en gebrekkige kinderen een ander invaliditeitscriterium moet worden gehanteerd dan voor de invalide weduwe. Zij achtten het verkieslijker in beide gevallen uit te gaan van hetzelfde criterium, d.w.z. van een invaliditeit van 50 pct. Naar hun oordeel was het niet noodzakelijk het invaliditeitsbegrip ten aanzien van volle wezen geheel te laten aansluiten op dat van de kinderbijslagregeling.

Hoewel de ondergetekenden begrijpen, dat het wat vreemd aan kan doen, dat in het wetsontwerp twee verschillende invaliditeitsbegrippen worden gebezigd, kunnen zij de mening van deze leden ter zake toch niet delen. Zoals ook reeds bij de mondelinge behandeling van het onderhavige wetsontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal naar voren werd gebracht (gedrukte stukken, zitting 1958—1959, blz. 3626, rechterkolom, eerste volle alinea), kan een volle wees degene, in wiens gezin hij verblijft, recht op kinderbijslag geven, wanneer aan de daarvoor gestelde criteria is voldaan. Indien in het onderhavige ontwerp voor het recht op wezenpensioen een ruimer invaliditeitsbegrip (van 50 pct.) zou worden gehanteerd dan bij de kinderbijslagwetgeving (66½ pct.), dan zou voor een bepaald kind op grond van zijn invaliditeit wel aanspraak bestaan op wezenpensioen ingevolge de onderhavige verzekering, doch geen aanspraak op kinderbijslag, hetgeen naar het oordeel van de ondergetekenden minder juist zou zijn.

Artikel 21. Het verheugt de ondergetekenden, dat de aanpassing van de uitkeringen ingevolge de algemene weduwen- en wezenverzekering aan de wijzigingen in de algemene welvaart, evenals dit het geval is met de pensioenbedragen van de Algemene Ouderdomswet, de volledige instemming van deze leden had.

De ondergetekenden vertrouwen, dat de opvolgende bewindsman van Sociale Zaken en Volksgezondheid bereid zal zijn te zijner tijd mededelingen te doen omtrent de ervaringen, met het bedoelde aanpassingssysteem opgedaan.

Artikel 30, lid 2. De ondergetekenden hebben met voldoende kennis genomen van de instemming van de leden, hier aan het woord, met de in dit lid voorgestelde beperking van het wezenpensioen. Het oordeel van deze leden, dat op deze beperking een uitzondering dient te worden gemaakt voor kinderen, die, ingeval het huwelijk hunner ouders ontbonden is, niet met de ouders samenwonen, kunnen de ondergetekenden evenwel niet delen. Wanneer — zoals reeds hierboven onder artikel 16, lid 1, sub *b* is opgemerkt — de hierbedoelde halfwezen niet in een bevoorrechte positie dienen te verkeren, vergeleken met de overige halfwezen, zullen de hierbedoelde halfwezen ook niet meer aan wezenpensioen mogen ontvangen dan hun moeder aan weduwenpensioen, tijdelijke weduwenuitkering en/of kinderbijslag zou ontvangen, wanneer zij weduwe was.

Artikel 41, lid 6. De opvatting van deze leden, dat het vanuit een oogpunt van verantwoorde wetgevingstechniek aanbeveling verdient in de algemene weduwen- en wezenverzekering zelf de bepalingen ter zake van de voor deze verzekering geldende premiegrens op te nemen, kunnen de ondergetekenden niet tot de hunne maken. Zij geven aan de wijze, waarop dit punt in artikel 41, zesde lid, is geregeld, de voorkeur, omdat daaruit onmiddellijk blijkt, dat de grens van het premieplichtige inkomen voor de algemene ouderdomsverzekering en de algemene weduwen- en wezenverzekering dezelfde is.

Artikel 46, lid 2. De wenselijkheid van wijziging van artikel 46, lid 2 — welke bepaling gelijklopend is aan artikel 32, tweede lid, van de Algemene Ouderdomswet — in de voorgestelde zin, kunnen de ondergetekenden niet onderschrijven.

Artikel 72. De hier aan het woord zijnde leden meenden met de Sociale Verzekeringsraad, dat het aanbeveling zou verdienen een voorschrift, als vervat in artikel 72, in de Algemene Ouderdomswet zelf op te nemen. De ondergetekenden mogen er evenwel op wijzen, dat de bedoelde bepaling ten hoogste eenmaal zal worden toegepast en wel in verband met de invoering van de algemene weduwen- en wezenverzekering. Het is op grond van deze overweging, dat de onderhavige bepaling niet in de Algemene Ouderdomswet, doch in artikel 72 van het onderhavige wetsontwerp werd opgenomen.

Het wetsontwerp Interim-regeling inzake beperking van samenloop van pensioenen en uitkeringen ingevolge de Algemene Weduwen- en Wezenwet met renten en uitkeringen ingevolge de Ongevallenwetten, bijslagen op die renten en uitkeringen en toeslagen op renten krachtens de Invaliditeitswet.

Artikel 1. De aan het woord zijnde leden achtten de korting, waarin het ontwerp Interim-regeling voorziet met betrekking tot de renten en uitkeringen ingevolge de Ongevallenwetten een nog al ver gaande beperking. Deze leden vestigden er de aandacht op, dat de basisrenten ingevolge de Invaliditeitswet onbeperkt blijven doorlopen — hetgeen deze leden juist noemden —, doch in verband daarmee vroegen zij zich af, of het niet beter zou zijn een klein gedeelte, b.v. 10 à 20 pct. van de renten of uitkeringen krachtens de Ongevallenwetten buiten de beperking te houden. In de gedachtengang van de aan het woord zijnde leden — die de renten en uitkeringen ingevolge de Ongevallenwetten als verkregen rechten zien — zou daarmee ook de weduwe, in het genot van zodanige rente of uitkering, enig voordeel van de Algemene Weduwen- en Wezenwet hebben. Daarbij wordt nog door de aan het woord zijnde leden gewezen op de inzake de samenloop van overheidspensioenen en pensioenen ingevolge de Algemene Ouderdomswet getroffen kortingsregeling.

Naar aanleiding van bovenaangehaald betoog willen de ondergetekenden er de aandacht op vestigen, dat het in casu slechts een interim-regeling betreft. De Sociaal-Economische Raad heeft nl. nog in onderzoek op welke wijze in een aanpassing van de krachtens de Ongevallenwetten te verlenen uitkeringen aan nagelaten betrekkingen aan de door invoering van de voorgestelde weduwen- en wezenverzekering geschapen

nieuwe situatie definitief zal moeten worden voorzien. De S.E.R. heeft blijkens zijn interimadvies, dat aan de voorgestelde interimregeling ten grondslag ligt, gemeend te moeten adviseren tot handhaving van de uitkeringen aan nagelaten betrekkingen in de Ongevallenwetten, met dien verstande, dat, voor zover gelijktijdig aanspraak bestaat op uitkering krachtens de weduwen- en wezenverzekering en op de uitkering krachtens de Ongevallenwetten, de laatste slechts wordt genoten voor zover zij de uitkering krachtens de weduwen- en wezenverzekering overtreft. Daarbij beoogde de S.E.R. in de interimregeling niet vooruit te lopen op beslissingen, welke te dezen aanzien voor de definitieve regeling zullen moeten worden genomen. De ondergetekenden achten het voor de hand liggend, dat in afwachting van het definitieve advies van de Sociaal-Economische Raad het door de raad gegeven interimadvies zonder meer bij de opstelling van de voorgestelde wettelijke interimregeling is gevolgd. Daardoor blijven voor de definitieve voorziening dan nog alle mogelijkheden open.

Overigens willen de ondergetekenden niet nalaten erop te wijzen, dat de in de interimregeling voorziene korting er lang niet in alle gevallen toe zal leiden — zoals de aan het woord zijnde leden blijkbaar menen —, dat de weduwe, aan wie een rente of uitkering krachtens de Ongevallenwetten is toegekend, geen voordeel van de Algemene Weduwen- en Wezenwet zal hebben. Integendeel, in vele gevallen zal het pensioen ingevolge de Algemene Weduwen- en Wezenwet de uitkering krachtens de Ongevallenwetten en bijslagwetten overtreffen.

Artikel 1, lid 1. De ondergetekenden kunnen zich aansluiten bij de opvatting van de aan het woord zijnde leden, die verklaarden het niet eens te zijn met het advies van de Sociale Verzekeringsraad om het *recht* op rente te beperken en niet, zoals het wetsontwerp voorstelt, de uitbetaling der rente.

Artikel 3. De ondergetekenden mogen als hun opvatting te kennen geven, dat zij met de aan het woord zijnde leden van oordeel zijn, dat geen vrees behoeft te bestaan voor een interpretatie van het onderhavige artikel, zoals de Sociale Verzekeringsraad voor mogelijk houdt. Huns inziens zal de afkoop van een ongevalrente op grond van de desbetreffende bepalingen uit de verschillende Ongevallenwetten niet anders kunnen worden berekend dan naar het jaarbedrag van de rente, zonder dat daarop de korting ingevolge de interimregeling is toegepast.

Verspreide opmerkingen

De ondergetekenden geven wel toe, dat een dekking van de kosten ingevolge de algemene weduwen- en wezenverzekering door een lastenvermindering bij de Algemene Ouderdomswet enigszins het gevaar meebrengt, dat de bevolking zich in onvoldoende mate zal realiseren, welke lasten zij ingevolge deze verzekering te dragen zal krijgen. Gezien echter de beschou-

wingen, welke over de financiering van de voorgestelde verzekering zowel in de memorie van toelichting als bij de schriftelijke en mondelinge behandeling in de Tweede Kamer alsook thans weer in de Eerste Kamer zijn gehouden, mag toch worden verwacht, dat niet alleen in de Staten-Generaal, maar ook bij de bevolking als geheel wordt beseft, dat door de invoering van de algemene weduwen- en wezenverzekering voor de toekomst een nieuwe last wordt opgelegd.

Het verheugt de ondergetekenden, dat verscheidene leden er vrede mee hebben, dat voornamelijk de status van de Raden van Arbeid ongewijzigd blijft. De ondergetekenden nemen overigens aan, dat deze leden het zullen billijken, dat de Regering zich haar oordeel over de positie van de Raden van Arbeid voorbehoudt tot deze zaak te gelegener tijd ten principale aan de orde zal worden gesteld.

Terecht gaan enige leden ervan uit, dat over de aanpassing van de ambtelijke weduwen- en wezenpensioenen aan de algemene weduwen- en wezenverzekering het beste van gedachten zal kunnen worden gewisseld, wanneer het desbetreffende wetsontwerp bij de Kamer in discussie zal zijn.

Overigens streeft de Regering ernaar bedoeld wetsontwerp, dat eind vorig jaar naar de Centrale commissie voor georganiseerd overleg in ambtenarenzaken ter advies is toegezonden, op korte termijn in de Staten-Generaal in behandeling te kunnen krijgen, in het vertrouwen, dat genoemde commissie in staat zal zijn spoedig haar eindadvies te kunnen uitbrengen. Mocht dit advies niet spoedig worden ontvangen, dan zal deze vertraging mogelijk een belemmering kunnen gaan vormen de Algemene Weduwen- en Wezenwet op korte termijn in te voeren.

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid a.i.,

BEEL.

De Minister van Financiën a.i.,

J. ZIJLSTRA.

De commissie van rapporteurs heeft gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 31 maart 1959.

RUPPERT (*voorzitter*)
VAN BRUGGEN
OOSTERHUIS
WITTEVEEN
MIDDELHUIS.